

— Jedinečné dokumenty

Korespondence jako soubor došlých a přijatých dopisů je cenným historickým pramenem, který obsahuje nejenom dílčí údaje o adresátovi a odesilateli, ale také detailní informace o některých okolnostech jejich každodennosti. V přítomné době se frekvence písemného kontaktu mezi lidmi oslabuje a někdejší dopisování je stále více a častěji nahrazováno moderními prostředky komunikace, jak je nejprve nabízel telegraf a telefon, později další různé možnosti elektrotechniky.

V romských komunitách se takovýto společenský kontakt uplatňoval výjimečně a se vzácnou oblibou, což bylo dáno dlouhotrvající negramotností starších generací a nízkou znalostí čtení a psaní, kterou disponovali příslušníci středních věkových skupin. Pokud bylo třeba, psávala Romům jejich dopisy zpočátku mládež či jiná zvolená osoba; lze tak alespoň soudit z ojedinělých korespondenčních ukázek z vosoudovské nebo jamenské romské osady, které editovali Vincenc Lesný a Bedřich Simonides. Postupem doby si stručné a jednoduché dopisy začaly zvolna hledat své místo také v komunikačním styku poněkud širší romské veřejnosti.

V registratuře brněnského sběrného tábora, přeměněného z dřívější donucovací pracovny čili robotárny, se ojediněle zachovalo několik kusů korespondence, které dávají nahlédnout do vnitřního života internovaných Romů, provázeného zvenčí projevy přátelství a solidarity i strachu a nejistoty z důsledků nucené táborové koncentrace. Tyto vpravdě unikátní informační zdroje jsou v příloze přetištěny bez jakýchkoliv formálních úprav (pouze k jednomu dopisu, který musel být podle nařízení platných v koncentračních táborech napsán německy, je připojen také jeho český překlad).

1. Marie Holomková Františku Holomkovi (druhá polovina roku 1942)

Dopis vězeňkyně cikánského tábora v Hodoníně káráncovi sběrného tábora v Brně, pracujícímu v kamenolomu v Olšovci. Obsahuje vedle osobních údajů také konkrétní informace o poměrech v hodonínském táboře.

Nazdar Franto.

Předně přijmi odemě srdečný pozdrav a spomínku na tebe co to že nepíšeš že jsi tak krátké dobe jsi na mě zapoměl slíbila jsem títo že skrstebe jse dostanu dotabora dostala jsem dopis dotabora že byla za tebou karla pravě proto jsem ti přestala spsat a jsou pomě takové řeči to je za moji dobrotu dyž jsem na tebe čekala ani nevíš jak mě všechno mrzí žeto tak dopadlo snat da pan Bůch že tu na věčnost mame se spatně a mam ostřihane vlasi je to krs tebe že jsem se bavila mich vlasu tobě jse chvíla bliži a namě to dloho čeka byla jsen ve skale a hazela jsem na voziky hlinu a teť jsu kuchyni vařim a jemě moc smutno ani spat nemohu jemě moc po tobě smutno drava jsem který ti i zecrce přeji že jsu moc chuda sme oblecení kalhotech pozdrav od pepka a Boženy ještě jednou tě draví a líba tva

Mana

napis mě jesli byli zatebou tvoje rodice

(Moravský zemský archiv v Brně, A 19, kart. 270, č.2505)

2. Neidentifikovaní příbuzní Karlu Holomkovi (12. srpna 1943)

Společná dopisnice manželské dvojice, internované v cikánském táboře v Hodoníně, káran-covi sběrného tábora v Brně, pracujícím v kamenolomu v Olšovci. Je v ní zpráva o připravovaném hromadném transportu vězňů do Auschwitz-Birkenau.

Milý bratře.

Musim ti zdělit že 21 srpna odjíždíme a nevíme určitě kam jestli budu moc tak ti napíšu až z místa.

Ještě tě zdraví tvá sestra a švagř

(Moravský zemský archiv v Brně, A 19, kart. 270, č. 2444)

3. Helena Holomková Josefu Krkoškovi (květen 1944)

Dopis vězenkyně, která byla transportována z cikánského tábora v Auschwitz-Birkenau do ženského koncentračního tábora v Ravensbrücku, káran-covi sběrného tábora v Brně, jenž byl nasazen na práci v táborové pekárně. Je důkazem úspěšně probíhajícího korespondenčního styku druha a družky.

Ravensbrück, den Mai 1944.

Lieber Josef.

Ein herzlichen Gruß von mir Helene. Ich bin gesund was ich auch von dir hoffe, ich denke immer an dich, und jetzt kann ich endlich dir ein Brief zu schreiben und liebe Josef wenn möglich ist so schicke mir etwas wenn kannst so schicke mir ein Kopftuch, ich denke das du auf mir noch nicht vergessen hast, Bitte schreibe mir ob du noch bei den Bäcker bist. Ich grüße auch bekannten und verwanten. Mir hate eine große Freude gemacht wie habe ich dir schreiben können. Auch schönen Gruß von die Rosa an Karl. Noch viele herzliche Grüße von deine an dich denkende

Helene.

Bitte nur deutsch schreiben.

Ravensbrück, květen 1944.

Milý Josefe.

Srdečný pozdrav ode mne Heleny. Jsem zdráva co doufám také o tobě, stále na tebe myslím a nyní ti konečně mohu napsat dopis a když je to milý Josefe možné, pošli mi něco, když můžeš, tak mi pošli šátek na hlavu, myslím, že jsi na mně ještě nezapomněl, napiš mi prosím, zda jsi ještě u pekaře. Zdravím také známé a příbuzné. Udělalo mi velkou radost, jak jsem ti mohla psát. Hezký pozdrav také od Růženy Karlovi. Ještě mnoho pozdravů od tvé na tebe myslící

Heleny.

Prosím psát jen německy.

(Moravský zemský archiv v Brně, A 19, kart. 288, č. 2635).

4. Kašpar Daniel Heleně Holomkové (9. srpna 1944)

Dopis kárance sběrného tábora v Brně vězeňkyni ženského koncentračního tábora v Ravensbrücku. Obsahuje odesílatelovu úpěnlivou prosbu o poskytnutí zprávy, co se stalo s jeho manželkou a dětmi, internovanými v cikánském táboře v Auschwitz-Birkenau.

Nazdar Helo!

Předně mého dopisu přijmi srdečný pozdrav. Uvědomuji ti že se nacházím Anhalt lager v Brně. Prosil bi tebe a bis mě dala vědět kde je má sestřenice Sláfka z Napajedel. Viřid jí jestli je stebou

| Malí vězňové z cikánského tábora v Hodoníně u Kunštátu |
Foto archiv MUDr. Josefa Habance |

*vlágru když bi né. Jestli oni víš tak
ji napiš abi mě napsala ihned Jeli-
kož nevím o mé rodině. Helo Jestli
tam Sláfka není Tak mě napiš ty
sama a Vzděl mě kdo je tam s tebou
od Vel. Ořechova u Brodu. Moje
manželka je z Vel. Ořechova a jme-
nuje se Hedvika Danielová za svo-
bodna Heráková. Namě si snad
budeš pamatovat já jsem její muž
Kašpar Daniel z Napajedel. Bylo
bi moje nejmilejší když takovou
dobu o své manželce nevím i o mých
děti. Které jsem neviděl 2 roky.
Jestli je tam s tebou Sláfka tak ji
tento dopis dej přečís a ona ať mě
vše napíše o mé rodině. Jelikož*

*Sláfka moji rodinu zná dobře. Helo snad si uvědomíš kdo ti to píše. Byli sme spolu v Táboře v Hodo-
níně u Kunštátu. Vzděl mě taky o Lojzovy a Vlasty z Kněžpola. Jestli je tam Sláfka tak jí nechávám
srdečně Zdravím i Tondou. Jsem v Brně v Robotárně. Helo nevěděl bi to o tobě nic ale ukázal mě
tvoji Adresu Josef Krkoška však on ti píše a ty mu tak. Je semnou Taky Franta Daniel ze Star.
Města.*

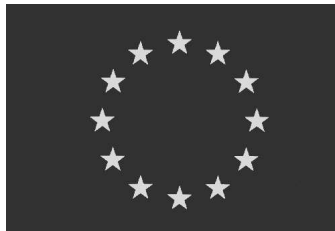
(Připsáno druhou rukou:) Tak tě prosím a hned mě napiš.

Daniel Kašpar

Anhalte láger in Brünn

Hejdrich strase 63

(Moravský zemský archiv v Brně, A 19, kart. 256, č. 787)

Romano džaniben - ňilaj 2005
Sborník romistických studií

Vydává Společnost přátel časopisu Romano džaniben
Ondříčkova 33, 130 00 Praha 3
tel.: 222 715 947, e-mail: dzaniben@email.cz, www.dzaniben.cz
bankovní spojení: 161582339/0300

Šéfredaktorka: Milena Hübschmannová
Výkonné redaktorky: Lada Viková a Helena Sadílková
Technický redaktor: Peter Wagner
Sazba: Petr Teichmann
Tisk: PBtisk, Příbram

Produkcí zajišťuje nakladatelství G plus G, s.r.o.,
Biskupcova 78, 130 00 Praha 3
tel: 222 588 001, e-mail: gplusg@gplusg.cz, www.gplusg.cz

Náklad: 600 ks
Doporučená cena: 140 Kč
Roční předplatné: 280 Kč (včetně poštovného a balného)

ISSN 1210-8545
Evidenční číslo podle tiskového zákona: MK ČR E 6882

Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Obsah zveřejněných polemických článků nemusí být totožný se stanoviskem redakce. Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pošt Praha č.j. NP 1360/1994 ze dne 24.6.1994.